

1. עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
 2. מוניר זגייר
 3. תהאני נתשה
 4. הנד אלקוואסמי
 5. אינאס אבו עזאלה
 6. אריג' אבו סדע נתשה
 7. מרכז הילד הפלסטיני (מחנה פליטים שועפאט)
 8. המרכז הפמיניסטי (מחנה פליטים שועפאט)
 9. עמותת אלקודס להכשרה וחינוך מיוחד (מחנה פליטים שועפאט)
 10. מרכז הנוער (מחנה פליטים שועפאט)
- ע"י ב"כ עוה"ד סוהאד בשארה ו/או מאיסאנה מוראני ואח'
מעדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
רחוב יפו 94, חיפה
נייד : 050-7456580 ; פקס : 04-9503140
דוא"ל : suhad@adalah.org ; נייד : 050-7456580

העותרים

נ ג ד

המשיב

משרד הבריאות
באמצעות פרקליטות המדינה,
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טל : 0733925590 ; פקס : 02-6467011

תגובה מטעם המשיב

1. בהתאם להחלטת כב' השופט אלרון מיום 8.4.20, מתכבד המשיב להגיש תגובתו לעתירה.
2. עניינה של העתירה בבקשת העותרים, כי בית המשפט הנכבד יורה למשיב לפעול להנגשת בדיקות לגילוי הידבקות בנגיף הקורונה לתושבי השכונות כפר עקב ומחנה הפליטים שועפאט במזרח ירושלים (להלן גם, כפי שכונו במסגרת העתירה : **השכונות**). כך, העותרים מבקשים את הקמתם של "מתחמי "היבדק וסע" קבועים או מתחם בדיקה נייד נגיש עבור תושבי השכונות", וכן "להכשיר את קופות החולים בשכונות לעריכת בדיקות כאמור".
3. המשיב יטען כי דין העתירה להידחות.
4. **ראשית**, במישור הסף, העתירה לוקה בכך שלא צורפו אליה כמשיבות רלוונטיות **אגודת "מגן דוד אדום"** (להלן : **מד"א**), וכן **קופות החולים**.

כפי שיפורט בהמשך, מד"א וקופות החולים הם הגופים העורכים את בדיקות הקורונה למי שנמצא זכאי לכך בהתאם לקריטריונים שנקבעים על-ידי המשיב, ובידיהם מצויים עיקרי הנתונים הרלבנטיים לטענות העותרים בעניין זה. לפיכך, לעמדת המשיב, קיים קושי משמעותי לברר את העתירה כדבעי ללא צירופן של מד"א וקופות החולים כמשיבות בעתירה.

בנוסף, נושא פרישת מרפאות קופות החולים השונות המעניקות את שירות הבדיקות לנגיף הקורונה נתון לשיקול דעתן של קופות החולים, כך שהסעד שהתבקש בעניין זה מופנה בעיקרו לקופות החולים, וגם מן הטעם הזה הן בוודאי גורם רלבנטי ביותר לעתירה דנן.

מכל מקום, בנסיבות ענייננו פנו הגורמים הרלוונטיים אצל המשיב לגורמי מד"א ולקופות החולים ביחס לטענות שונות המועלות בעתירה, והמידע הרלוונטי ככל שהתקבל מגורמי מד"א וקופות החולים, יפורט בתגובה זו.

5. **שנית**, המשיב יטען כי דין העתירה להידחות לגופה, וזאת בהיעדר עילת התערבות שיפוטית בסוגיות המקצועיות העומדות במוקד העתירה.

תחילה, כפי שיבואר להלן, המשיב נוקט במדיניות שוויונית, הנשענת על קריטריונים מקצועיים, לטובת ביצוע בדיקות לאיתור נגיף הקורונה. מיקום תחנות ומתחמי הבדיקה אינו רלוונטי לעניין קביעת הזכאות לביצוע בדיקות, ואלה ניתנות כאמור בהתאם לקריטריונים מקצועיים – שכלל לא נתקפו בעתירה דנן.

מכל מקום, וזאת החשוב לענייננו, לעמדת המשיב, לתושבי השכונות מושא העתירה שעומדים בקריטריונים לביצוע הבדיקות, עומדות מספר חלופות זמינות ומספקות לביצוע הבדיקות לאיתור הידבקות בנגיף, כפי שיפורט בהרחבה בהמשך.

6. בטרם נפנה לגופם של דברים, נבקש להעיר, כי חלק מן הסוגיות המועלות בעתירה עוסקות בהיבטים כלליים בעניינם של תושבי השכונות – בין היתר בשים לב לכך שמדובר בשכונות המצויות בשטח ישראל מצידה המזרחי של גדר הביטחון – אשר חורגות מסוגיית המאבק בהתפשטות בנגיף הקורונה. לפיכך, התייחסות לסוגיות אלו חורגות מן המענה המובא בתגובה זו, בוודאי בשים לב ללוח הזמנים הקצר להגשתה. הכל, כפי שיפורט להלן.

ההדגשות במסמך הוספו, אלא אם כן צוין אחרת.

הרקע

7. ישראל, כשאר מדינות העולם, נמצאת בעיצומה של מגיפה עולמית, כתוצאה מהתפרצות והתפשטות נגיף קורונה החדש (להלן: **נגיף הקורונה** או **הנגיף** או **המחלה**). המחלה הוכרזה כ"מחלה מידבקת מסוכנת" לפי סעיף 20(1) לפקודת בריאות העם מס' 40 לש' 1940. ביום 11.3.20 הכריז ארגון הבריאות העולמי על התפרצות המחלה כפנדמיה. מדינות העולם, וביניהן ישראל, נוקטות אמצעים חסרי תקדים כדי להתמודד עם מצב חירום זה (ראו: בג"ץ 2233/20 **המועצה המקומית פרדס חנה-כרכור נ' משרד הבריאות** (פורסם באר"ש, 26.3.20); בג"ץ 2435/20 **לוונטהל נ' ראש הממשלה** (פורסם באר"ש, 7.4.20) (להלן: **עניין לוונטהל**)).

8. כחלק מהכלת המחלה ומההתמודדות עמה, מדינת ישראל נוקטת בצעדים שונים וביניהם איתור החולים, בידודם ובידוד מי שמוגדר "מגע הדוק" שלהם, על פי הנחיות משרד הבריאות. ההיערכות לאיתור החולים כוללת ביצוע בדיקות מעבדה מתאימות במעבדות המורשות לכך, כאשר משרד הבריאות ממשיך ופועל במרץ על מנת להגדיל את כמות הבדיקות המבוצעות בישראל.

9. בדיקות אלו מבוצעות על בסיס קריטריונים קליניים ואפידמיולוגיים, שנקבעים על-ידי הגורמים המקצועיים במשרד הבריאות (להלן: **הקריטריונים**). מכיוון שמדובר בנגיף חדש, אופן ההתמודדות עמו נבחן באופן תדיר ויום-יומי ובהתאם הקריטריונים משתנים ומעודכנים בהתאם לשיקולים מקצועיים. קריטריונים אלו הם פומביים ומתפרסמים לסגלי הרפואה ולכלל הציבור בהנחיות המתפרסמות גם באתר ייעודי שהוקם לנושא הקורונה.

10. ביום 8.4.20 (יום הגשתה של העתירה דנן) פרסם משרד הבריאות את עדכון מס' 14 להנחיות להתמודדות עם תחלואה מנגיף קורונה החדש (COVID-19) (להלן: **ההנחיות**), במסגרתו פורטו הקריטריונים העדכניים לביצוע בדיקות לאיתור נגיף הקורונה. יודגש כבר עתה, כי **הקריטריונים לביצוע הבדיקות זהים לכלל המגזרים וחלים על כל הפונים לביצוע הבדיקות**.

צילום החלק הרלוונטי להנחיות להתמודדות עם תחלואה מנגיף הקורונה החדש (COVID-19) (עדכון מספר 14 לתאריך 8.4.20) מצורף ומסומן **מש/1**.

ההנחיות נגישות גם בקישור האינטרנט שלהלן:

https://www.health.gov.il/Subjects/disease/corona/Documents/coronavirus_med_guidelines.pdf

בהתאם להנחיות מיום 8.4.20, בדיקות לאיתור הנגיף, תיעשנה בהתאם לקריטריונים שלהלן:

א. בהתקיים **קריטריונים קליניים**, קרי, חום מעל 38 מעלות או שיעול או קושי בנשימה או תסמין נשימתי חד אחר, תבוצע הבדיקה במידה ומועמד לבדיקה **גם שהה בחו"ל או ברשות הפלסטינית** עד 14 ימים לפני הופעת התסמינים, או **היה במגע הדוק עם חולה מאומת** בתוך 14 ימים מהמגע האחרון.

ב. בהתקיים **קריטריונים קליניים**, תבוצע הבדיקה **לגרים או עובדים במסגרות סגורות בהן נתגלתה תחלואה בנגיף**, בפרט אוכלוסיות בסיכון למחלה קשה או אוכלוסיות צפופות.

ג. בהתקיים קריטריונים קליניים, תבוצע הבדיקה בקרב עובדי מערכת הבריאות, בתי אבות ומוסדות סיעודיים או כל מוסד טיפולי סגור הנושאים בתפקידי טיפול הכולל מגע הדוק ממושך עם קבוצות חולים נרחבות, ללא תלות באיתור תחלואה בנגיף.

ד. בהתקיים אחד מהמקרים המפורטים – מקרי חום קשים (מעל 38 מעלות) ומצוקה נשימתית המחייבים סיוע בהנשמה או ב-ECMO באשפוז, ואין סיבה אחרת למחלה; דלקת ריאות מאובחנת בהדמיה המחייבת אשפוז ואין סיבה אחרת למחלה; ניטור במסגרת מרפאות הזקיף, לגביהן יפורט בהמשך, של דלקות ריאות בקהילה או חום או תסמינים נשימתיים; מטופל העובר למוסד טיפולי מבית חולים כללי, גריאטרי או מהקהילה – תבוצע הבדיקה ללא קשר אפידמיולוגי.

ה. **בתיאום ובאישור משרד הבריאות בלבד**, ניתן לבצע בדיקה: עבור המגיעים מאזור עם צבר הדבקה ידוע גם בהיעדר קריטריונים קליניים; עבור עובדים חיוניים בעלי תסמינים, ללא סיפור אפידמיולוגי; ובמסגרת סקר תסמינים.

11. אדם העומד באחד מהקריטריונים המפורטים, נדרש לפנות טלפונית למד"א או לקופת החולים בה הוא מבוטח, ולפרט הקריטריונים האפידמיולוגיים והתסמינים לצורך שקילת ביצוע הבדיקה.

לאחר קבלת האישור לביצוע הבדיקה, קיימות, נכון למועד כתיבת שורות אלו, **שלוש חלופות** לאופן ביצועה. יודגש, כי בדיקה לאיתור קורונה תיעשה רק בהתקיים אחד מהקריטריונים המפורטים לעיל, ולאחר פנייה יזומה וקבלת אישור לביצוע הבדיקה. הווה אומר, נכון למועד כתיבת שורות אלו, לא ניתן להגיע להיבדק ללא קבלת אישור, לאחד ממוקדי הבדיקה הפזורים או מרפאות קופת החולים הרלבנטיות לצורך ביצוע בדיקה.

12. **חלופה ראשונה** לביצוע הבדיקה היא הפנייה למתחמי בדיקות במתכונת של "היבדק וסע" המופעלים על-ידי מד"א, בעמדות קבועות או ניידות. מתחמים אלו הוקמו בערים הגדולות במדינת ישראל, ופרישתם על-ידי מד"א נקבעה לפי שיקולים של ריכוזי אוכלוסייה, וידוא פרישה ארצית ומאפיינים אפידמיולוגיים.

בענייננו, בירושלים שני מתחמי "היבדק וסע" המופעלים על-ידי מד"א, אשר משרתים את כלל תושבי העיר, לרבות תושבי השכונות מושא העתירה. האחד, בסמוך לאצטדיון טדי במערב העיר; והשני, בשכונת ג'בל מוכבר במזרח העיר (בסמוך לתחנת המשטרה "עוז").

לפי הנמסר ממד"א, עד יום 11.4.20 נבדקו במתחם "היבדק וסע" בג'בל מוכבר כ-2,600 תושבי מזרח ירושלים (בעלי תעודת זהות כחולה), מתוכם 20 תושבי כפר עקב ו-5 תושבי מחנה הפליטים שועפאט.

13. בהקשר זה, יצוין כי משמדובר בשכונות המצויות בשטח ישראל אך מצידה המזרחי של גדר הביטחון, גישתם של תושבי ישראל המתגוררים בשכונות לירושלים ולשאר המדינה כרוכה במעבר במעברים – מצב אשר אינו ייחודי לתקופה זו, וממילא חורג מגדרה של העתירה דנן. מכל מקום, בענייננו, מתאפשר מעבר במעברים הרלבנטיים לתושבי ישראל המתגוררים בשכונות לשם ביצוע בדיקות לאיתור נגיף הקורונה במקומות הייעודיים לכך.

14. **חלופה שנייה** לביצוע הבדיקה היא באמצעות צוות דוגם מטעם מד"א, המופנה לנבדק לצורך ביצוע בדיקה בביתו, במקרים בהם לנבדק אין אפשרות להגיע למתחמי "היבדק וסע" באופן עצמאי.

בענייננו, הכשיר מד"א, במסגרת שני סבבי הכשרה, צוותים ייעודיים של כ-30 חובשים מתנדבים מ'הסהר האדום', לצורך ביצוע בדיקות בבתיהם של תושבי השכונות מושא העתירה. זאת, בשם לב לקשיי הגישה של רכבי מד"א לשכונות אלו בשל מאפיינים ביטחוניים. עוד יצוין כי צוותים אלו קיבלו ערכות בדיקה ממד"א והוכשרו לשינוע הדגימות או חולים ככל שיעלה צורך בכך.

מעבר לאמור, לפי הנמסר ממד"א, התבצעה כניסה אחת של אמבולנס מד"א לשם לקיחת דגימה ממטופל במחנה הפליטים שועפאט, ונלקחו דגימות מ-4 תושבים מכפר עקב במעבר קלנדיה הסמוך.

15. **החלופה השלישית** לביצוע הבדיקה היא באמצעות פניית התושב לקופת החולים הרלבנטית בה הוא מבוטח, וביצוע הבדיקה במסגרת מרפאות ייעודיות של הקופה או מתחמים שהוקמו על-ידה.

בעניין זה יצוין כי ביום 2.4.20 הנחה משרד הבריאות את קופות החולים להיערך להעברת האחריות לביצוע בדיקות הקורונה אליהן (ראו בעניין זה מכתבו של ראש חטיבת רגולציה, מחשוב ובריאות דיגיטלית במשרד הבריאות מיום 2.4.20). כעולה מן המכתב האמור, אישור הבדיקות יתבצע בהתאם להנחיות משרד הבריאות, ו"קופות החולים יחליטו היכן (בבית, ב"היבדק וסע", בסניף הקופה) ועל ידי מי (עובדי הקופה, מד"א או ספק אחר) תתבצענה הבדיקות. "... בהתאם, קופות החולים החלו להיערך למתן הבדיקות, ובשלב זה מבוצעות בדיקות על-ידן במקביל לעריכת הבדיקות על-ידי מד"א.

צילום מכתב ראש חטיבת רגולציה במשרד הבריאות מיום 2.4.20 מצורף ומסומן **מש/2**.

16. לענייננו, וכפי שיפורט להלן, מן הנתונים שנמסרו מקופות החולים עולה כי כבר בשלב זה ניתן מענה רחב יחסית לתושבי מזרח ירושלים, המאפשר עריכת בדיקות גם לתושבי השכונות מושא העתירה אשר עומדים בקריטריונים, במרחק סביר מביתם, כדלקמן:

א. קופת חולים 'כללית' – אשר על מבוטחיה נמנים **מרביתם** של תושבי שכונות אלו – פתחה 7 מרפאות ייעודיות לביצוע הבדיקות בירושלים (מתוך 45 ברחבי הארץ), מתוכן אחת בשכונת שועפאט שבמזרח ירושלים (מדובר בשכונה נפרדת ממחנה הפליטים שועפאט מושא העתירה, אך מצויה במרחק לא רב ממנה). לפי הנמסר מקופת חולים כללית, נכון ליום 7.4.20, קיבלה מרפאה זו כ-500 ערכות בדיקה לזיהוי המחלה, מתוכן נעשה שימוש ב-64 ערכות בדיקה.

בנוסף, נמסר מקופת חולים כללית לגורמי משרד הבריאות, כי עתידים להיפתח מחר מתחמי בדיקה ייעודיים במרפאות הקופה בכפר עקב ובמחנה פליטים שועפאט – השכונות מושא העתירה, וכן בסילוואן.

צילום דואר אלקטרוני מקופת חולים כללית מהיום, 13.4.20, מצורף ומסומן **מש/3**.

ב. קופת חולים 'מכבי' – אשר לפי הנמסר כ-10% מתושבי השכונות מושא העתירה מבוטחים אצלה – פתחה כ-30 מרפאות או תחנות איסוף דגימות ייעודיות ברחבי הארץ, שאחת מהן ממוקמת ברחוב אל-אספהאני במזרח ירושלים. לפי הנמסר מקופת החולים מכבי, נכון ליום 7.4.20, בנקודה זו נלקחו 62 בדיקות, מתוכן 3 של תושבי מחנה הפליטים שועפאט ו-3 של תושבי כפר עקב.

ג. קופת חולים 'לאומית' – אשר לפי הנמסר היא הקופה השלישית בגדולה מבחינת מספר המבוטחים מקרב תושבי השכונות – מבצעת בדיקות לגילוי הנגיף במרפאה ייעודית בבית צפאפא בדרום ירושלים. לפי הנמסר לגורמי המשיב מקופת חולים לאומית, נכון ליום 7.4.20, נבדקו במרפאה זו שני תושבי מחנה הפליטים שועפאט ושני תושבי כפר עקב. עוד נמסר מקופת חולים לאומית כי היא פרסמה בעניין זה מודעות בשפה הערבית באזורים הרלבנטיים.

ד. קופת חולים 'מאוחדת' – אשר על מבוטחיה נמנים רק כ-200 מתושבי השכונות – הקימה מרפאת דיגום במערב העיר וכן בשכונת שועפאט, לכלל מבוטחיה בירושלים.

עוד יוער, כי למרות שאספקת שירות הבדיקות על ידי קופות החולים החלה רק בשבועיים האחרונים, לפי הנמסר לגורמי משרד הבריאות, התחנות במזרח ירושלים היו בין הראשונות שהתחילו לספק את השירות.

17. למען שלמות התמונה, יצוין כי נכון להיום קיימות ברחבי הארץ 43 מרפאות "זקיף", הפועלות דרך קופות החולים ומטרתן ביצוע סקר אוכלוסייה על בסיס תסמינים ללא רקע אפידמיולוגי. מטרתן של מרפאות "זקיף" אלה היא ניטור המאפשר להבין עד כמה שכיחה המחלה **באוכלוסייה תסמינית** שעל-פי ההנחיות הקיימות לא נבדקת לקורונה. הרופאים במרפאות מתבקשים לדגום מי שמתאימים לתסמיני קורונה מבין מטופלים **שממילא**

פונים למרפאה. מרפאות אלה פרוסות בנקודות שונות ברחבי הארץ, בהתאם לשיקול דעתן של קופות החולים ולאזור שנבחר על-ידי משרד הבריאות, ושתיים מהן נמצאות במזרח העיר ירושלים – בשכונת שועפאט ובשכונת שיח ג'ראח.

18. בטרם סיום חלק זה, נבקש להדגיש כי בשל היותו של האירוע עמו מתמודדים גורמי המשיב אירוע מתפתח – התשתית העובדתית והמקצועית הרלוונטית משתנה מעת לעת באופן תדיר, בהתאם לתמונת המצב העדכנית ולהחלטות המקצועיות. התפשטות הנגיף בישראל מחייבת התמודדות רוחבית, הנותנת מענה לכלל האוכלוסייה בישראל, והנבחנת באופן תדיר נוכח תמונת המצב המתעדכנת, והיא דורשת כוח אדם נרחב העושה מלאכתו לילות כימים, פשוטו כמשמעו. בהקשר זה יוער כי לבית המשפט הנכבד הוגשה עתירה דומה לזו שלפנינו, שעניינה בתמצית, בנגישות לבדיקות לגילוי הנגיף בקרב האוכלוסייה הבדואית (בג"ץ 2359/20 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' ראש הממשלה**, שעודנה תלויה ועומדת).

פניית העותרים

19. ביום 1.4.20 פנתה ב"כ העותרת 1 למנכ"ל המשיב בעניין הנגשת מתחמי בדיקה לאיתור חולי קורונה ביחס לכלל תושבי מזרח ירושלים, ובכלל זה תושבי השכונות מחנה הפליטים שועפאט וכפר עקב.

פניית העותרת 1 צורפה לעתירה כנספח 1/ע.

20. ביום 2.4.20 הועבר מענה מטעם משרד הבריאות במסגרתו נכללה התייחסות לאמצעים שננקטו להנגשת הבדיקות לאוכלוסיית מזרח ירושלים.

מענה מטעם משרד הבריאות צורף לעתירה כנספח 2/ע.

עמדת המשיב

21. המשיב יטען, כי דין העתירה להידחות על-הסף ולגופה.

22. במישור הסף, העתירה לוקה באי צירוף משיבים, שעה שמד"א וקופות החולים לא צורפו אליה כמשיבות רלוונטיות. זאת, בשים לב להלכה הפסוקה המושרשת, ולפיה "כלל הוא בבית-משפט זה שחובה על העותר לצרף כמשיבים לעתירה את כל הנוגעים בדבר" (בג"ץ 1901/94 **לנדאו נ' עיריית ירושלים**, פ"ד מח(4) 403, 415 (1994); וראו גם: בג"ץ 6478/15 **חברת החשמל לישראל בע"מ נ' הרשות לשירותים ציבוריים - חשמל**, פסקה 19 (פורסם באר"ש, 20.4.17) והאסמכתאות שם).

23. כך, באשר למד"א, חשיבותו של כלל זה באה לידי ביטוי בענייננו, שעה שמד"א, אשר הוקמה מכוח חוק מגן דוד אדום, תש"י-1950, היא הגוף המקנה שירות עזר משמעותי לשירות הרפואי בהתמודדות עם נגיף הקורונה, ובפרט בביצוע הבדיקות לאיתור הקורונה, בהן מתמקדת העתירה. בנוסף, מד"א – בצד קופות החולים – היא הגוף המרכז נתונים מהותיים לצורך בחינת טענות העותרים, לרבות מספר הפונים לביצוע בדיקות קורונה בקרב תושבי השכונות, מספר הנבדקים, נתונים בדבר הכשרת צוותי הסהר האדום וכיוצא בזה.

בהקשר זה, יוער כי במסגרת תגובת המדינה מיום 5.4.20 לעתירה בבג"ץ 2359/20 הנ"ל טענה המדינה גם כי יש לצרף את מד"א כמשיבה לעתירה. ביום 6.4.20 הוגשה בקשה מטעם העותרים דשם לצירוף מד"א כמשיבה, הגם שטענו כי בנסיבות העניין אין צורך בצירוף האמור, וכן ביקשו להגיש תגובתם לתגובת המדינה. בהחלטת כב' השופט שטיין מיום 6.4.20 בבג"ץ 2359/20 ניתנה לעותרים דשם האפשרות להגיב לתגובת המדינה, תוך שנקבע כי "לא מצאתי לנכון לצרף את אגודת מגן דוד אדום כמשיבה לעתירה בעת הזאת." ביום 10.4.20 הגישו העותרים בבג"ץ 2359/20 את תגובתם לתגובת המדינה, וטרם ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד בעתירה זו.

24. באשר לקופות החולים, כמפורט לעיל, במהלך השבועיים האחרונים הורחבה האפשרות לביצוע בדיקות לגילוי הידבקות בנגיף גם במסגרת קופות החולים. משכך, ברי כי גם בידיהן נתונים רלבנטיים ביחס לטענות העותרים בעתירה בנושא זה.

לא זו אף זו, כאמור לעיל, פרישת המרפאות או המתחמים הייעודיים של קופות החולים בהם מעניקים שירותי בדיקות לאיתור נגיף הקורונה נתונה לשיקול דעתן של הקופות. על-כן, הסעד המבוקש על-ידי העותרים בעניין הכשרת "קופות החולים בשכונות לעריכת בדיקות", מופנה בראש ובראשונה כלפי קופות החולים עצמן; וברי כי הן משיבות רלבנטיות ביותר, אשר לעתירה יכולה להיות נפקות מעשית ישירה ביחס אליהן. על כן, גם מן הטעם הזה, היה על העותרים לצרפן כמשיבות לעתירה.

25. הנה כי כן, בנסיבות העניין, משעיקר המידע הרלוונטי בעניין ביצוע הבדיקות מצוי בידי מד"א וקופות החולים שבידיהן האפשרות לסייע בפרישת התמונה העובדתית הנדרשת לעתירה, ובשים לב לסעדים המבוקשים, שחלקם אף מופנים למעשה לקופות החולים, המשיב יטען כי מד"א וקופות החולים הם צדדים רלבנטיים ביותר לעתירה דנן, וכי היה על העותרים לצרפן כמשיבות לעתירה. משלא עשו-כן, לעמדת המשיב, העתירה לוקה באי צירוף משיבות רלוונטיות, ודי בכך להביא לדחייתה על-הסף.

26. מעבר לאמור, יצוין כי הטענות בעתירה ביחס לקשיי נגישות לבדיקות הן כלליות בלבד, מבלי שפורטו מקרים קונקרטיים ומבלי שהובאה תשתית עובדתית פרטנית בנושא זה. לפיכך, המשיב יטען, כי העתירה לוקה גם בכוללניות, ועל פני הדברים, גם מן הטעם הזה, היה מקום לדחותה על-הסף.

27. לצד האמור, לאור חשיבותם של הדברים, ועל מנת להציב לפני בית המשפט הנכבד תשתית עובדתית רלוונטית מלאה ככל הניתן בנסיבות ענייננו, אף משעה שלא צורפו אליה כמשיבות מד"א וקופות החולים, תובא להלן **בזהירות המתחייבת** התייחסות לגופם של דברים, אשר מבוססת בעיקרה על הנתונים שנמסרו לגורמי המשיב מהגורמים הרלוונטיים במד"א ובקופות החולים, כפי שפורטו לעיל.
28. לגופם של דברים, המשיב יטען כי דינה של העתירה להידחות בהיעדר עילת התערבות שיפוטית בסוגיות המקצועיות מושא ענייננו, כפי שיפורט להלן.
29. תחילה, כפי שפורט לעיל, נשוב ונציין כי לשם ביצוע בדיקה לגילוי נגיף הקורונה נדרש אישור לבצעה על-ידי הגורמים הרלבנטיים במד"א או בקופות החולים; וכי מתן אישור לביצוע בדיקה כאמור, ניתן בהתאם לקריטריונים שוויוניים וזהים לתושבי המדינה כולה, אשר נקבעו על ידי המשיב ואשר מתעדכנים מעת לעת, בהתאם לידע המקצועי המצטבר ולהערכת גורמי המקצוע. משכך, עצם הימצאותה של תחנת "היבדק וסע" או מרפאות קופות חולים בהן ניתן לבצע את הבדיקות בקרבת ריכוז אוכלוסייה מסוימת, לא מקנה יתרון לאותה אוכלוסייה בביצוע הבדיקה, כל-עוד לא מתקיים אחד מהקריטריונים.
- מכל מקום, **וזאת החשוב לענייננו**, לרשות תושבי השכונות מושא העתירה שנמצאו זכאים לכך, עומדות חלופות זמינות מספקות לצורך ביצוע בדיקות לאיתור קורונה.
30. **ראשית**, כמצוין לעיל, בירושלים שני מתחמי "היבדק וסע", המופעלים על-ידי מד"א, באיצטדיון טדי ובשכונת גיבל מוכבר, אשר נותנים מענה לכלל תושבי העיר, לרבות תושבי השכונות מושא העתירה (כאמור לעיל, במתחם בגיבל מוכבר נבדקו תושבי השכונות מושא העתירה).
31. באשר לפרישת מתחמי הבדיקה, יובהר כי כחלק מהבחינה התכופה הנערכת לצורך ההתמודדות עם המחלה, מתבצעות במשרד הבריאות הערכות מצב במסגרתן מתעדכנים מוקדי המתחמים והעמדות הניידות המופעלים על-ידי מד"א. כאמור לעיל, פרישת המתחמים נקבעת לפי שיקולים של ריכוזי אוכלוסייה, וידוא פרישה ארצית ומאפיינים אפידמיולוגיים. כאמור, שני מתחמי הבדיקה של מד"א בירושלים נועדו לשרת את כלל תושבי העיר, ולעמדת המשיב, הם מספקים מענה כאמור לכלל התושבים, לרבות תושבי השכונות מושא העתירה.
- יחד עם זאת, יצוין כי לא מן הנמנע כי בהתאם להערכות המצב ולהשתנות מוקדי המחלה, ישתנו מוקדי המתחמים, לרבות אלו הרלוונטיים לעתירה. והכל, בהתאם לשיקולים המקצועיים הרלבנטיים.

32. באשר לטענת העותרים בדבר קשיי נגישות של תושבי ישראל הגרים בשכונות למוקדי הבדיקה עקב הצורך במעבר במעברים, כאמור לעיל, הצורך במעבר של תושבי ישראל המתגוררים בשכונות במעברים כדי להגיע לאזורים שונים של העיר ירושלים והמדינה, הוא מצב אשר אינו ייחודי לתקופה זו; וממילא חורג מגדריה של העתירה, הממוקדת בסוגיית הנגישות לבדיקות לאיתור נגיף הקורונה. לענייננו, מתאפשר כאמור מעבר במעברים לתושבי ישראל המתגוררים בשכונות לשם ביצוע בדיקות לאיתור נגיף הקורונה במקומות הייעודיים לכך.

33. **שנית**, חלופה נוספת היא באמצעות הגעת צוות דוגם לבית התושב במקרים המתאימים. בענייננו, כאמור לעיל, לשם מתן מענה מיטבי לתושבי השכונות, ובשים לב למאפיינים הביטחוניים הכרוכים בכניסת רכבי מד"א לשטח השכונות המצויות כאמור מצידה המזרחי של גדר הביטחון, הוכשרו על-ידי מד"א צוותים של הסהר האדום לשם ביצוע הבדיקה בבית הנבדק, והוקצו לטובת כך ערכות בדיקה.

34. **שלישית**, לאחרונה הועברה האחריות לביצוע הבדיקות לידי קופות החולים, אשר החלו בביצוע הבדיקות במרפאות ומתחמים ייעודיים, לנבדקים שנמצאו זכאים בהתאם לקריטריונים שנקבעו על-ידי משרד הבריאות. בענייננו, כפי שפורט בהרחבה בסעיף 16 לעיל, לקופות החולים השונות מספר מרפאות ייעודיות ומתחמי בדיקה המצויים במרחק סביר מן השכונות מושא העתירה, ורלבנטיים גם לתושביהן (שכעולה מן הנתונים שנמסרו גם הגיעו להיבדק במרפאות אלו). כאמור לעיל, רלבנטית בפרט המרפאה הייעודית של קופת חולים כללית – אשר מרבית תושבי השכונות מושא העתירה מבוטחים בה – בשכונת שועפאט, שמצויה במרחק לא רב מן השכונות מושא העתירה.

בנוסף, כמפורט לעיל, לפי הנמסר מקופת חולים כללית לגורמי משרד הבריאות, הקופה עתידה לפתוח מחר מתחמי בדיקה ייעודיים במרפאות הקופה בכפר עקב ובמחנה הפליטים שועפאט – השכונות מושא העתירה, וכן בסילוואן.

35. נשוב ונדגיש כי הנתונים המלאים בנושא זה מצויים בידי קופות החולים, וכאמור ההחלטה בעניין פרישת המרפאות או המתחמים הייעודיים לביצוע הבדיקות נתונה לשיקול דעתן, והן המשיבות הרלבנטיות בנושא זה.

36. הנה כי כן, לנוכח כל האמור לעיל, המשיב יטען כי לעמדתו המקצועית, לתושבי השכונות מושא העתירות עומדות חלופות סבירות וזמינות לביצוע בדיקות לגילוי הידבקות בנגיף, לתושביהן העומדים בקריטריונים שקבע המשיב, ודינה של העתירה להידחות גם לגופה.

זאת גם בשים לב למתחם ההתערבות המצומצם של בית המשפט הנכבד בהחלטות המבוססות על עמדתו המקצועית של המשיב (ראו והשוו, מן העת האחרונה ממש, עניין לוונטהל).

37. זאת ועוד, נשוב ונציין כי העתירה אינה מפרטת דוגמאות קונקרטיות של תושבי השכונות שנתקלו בבעיות מבחינת נגישותם לבדיקות, אשר ניתן להתייחס אליהן לגופן.

38. מעבר לכל האמור לעיל יצוין, כי המאמצים הנעשים להכלת הנגיף, בין היתר בקרב אוכלוסיית מזרח ירושלים, חורגים מעצם הקמת תחנות בדיקה והנגשת הבדיקות לתושבים.

כך, נעשות פעולות שונות שמטרתן הסברה בשפה הערבית – הן ביחס לדרכי ההתגוננות, הן ביחס לעריכת בדיקות לאיתור הנגיף, ובכללן: ערוץ טלגרם ייעודי לעדכונים בנושא נגיף הקורונה אשר מתעדכן בצמידות לזה בעברית, וכולל הודעות, הנחיות, סרטונים וכלל המידע הרלוונטי לגבי הקורונה; דף פייסבוק מטעם המשיב בשפה הערבית, ובו מידע ועדכונים, וכן אפשרות לקיים שיח (צ'אט) עם רופא בשפה הערבית; ראיונות עם רופאים מהמגזר הערבי וכן ראיונות שתורגמו לערבית, בתחנות רדיו וטלוויזיה שונות המיועדות למגזר הערבי; סרטוני הסברה והנחיות להתמודדות עם המחלה, המתורגמים לשפה הערבית, בטלוויזיה באתרי אינטרנט וברשתות החברתיות; סרטוני הסברה עם מומחים שונים ברשתות החברתיות, ופינה קבועה בטלוויזיה בערבית עם רופא מטעם קופת חולים 'כללית' (ד"ר זאהי סעיד); פרסום ברשתות החברתיות ובעיתונות בשפה הערבית של הנחיות לציבור לגבי כללי התנהגות ומניעה, וכן פוסטרים ייעודיים למבוגרים ולילדים המסבירים "איך אפשר לנצח את הקורונה ב-5 כללים"; ופרסומים באתרי אינטרנט שונים של עדכוני משרד הבריאות עם קישור להנחיות משרד הבריאות בערבית.

כן נעשות פעולות הסברה ייעודיות לתושבי שכונות מזרח ירושלים, בין היתר, באמצעות פרסום סרטונים בהשתתפות מעצבי דעת קהל ממזרח ירושלים והפצתם ברשתות החברתיות; וכן הופצו לתושבי מזרח ירושלים עלונים בשפה הערבית, המפרטים את הנחיות משרד הבריאות לציבור.

בנוסף, לפי הנמסר ממד"א, נפתח מוקד ייעודי לדוברי השפה הערבית, הפעיל כל יום בין השעות 00:00-23:00, וביחס לתושבי השכונות מושא העתירה נקבע מספר טלפון ייעודי לשם הגעה למוקד מד"א (מכיוון שחיוג למוקד 101 "הרגיל" משכונות אלו לא הפנה למוקד מד"א).

צילום העלון שהופץ לתושבי מזרח ירושלים מצורף ומסומן **מש/4**.
 עמוד הפייסבוק שמפעיל המשיב בשפה הערבית מצוי בקישור הבא:

<https://www.facebook.com/health.gov.il.arabic/>

סרטון ההסברה שתורגם לערבית מצוי בקישור הבא:

<https://www.youtube.com/watch?v=9yPcmxB2urA&feature=youtu.be>

סרטון הסברה עם מומחה מטעם 'כללית' מצוי בקישור הבא:

https://www.youtube.com/watch?v=JP5j5_oJBkE&feature=youtu.be

סיכום

39. לאור כל המקובץ לעיל, המשיב יטען כי העתירה לוקה באי צירופן של משיבות רלבנטיות, ואף לגופה, העתירה אינה מגלה כל עילה להתערבות שיפוטית.

יודגש, כאמור לעיל, כי האירוע עצום המימדים מושא ענייננו, הוא אירוע מתפתח, אשר נסיבותיו משתנות מעת לעת ובאופן תדיר, בהתאם לתמונת המצב העדכנית הניצבת לנגד עיני גורמי המקצוע. לכן, ככל שבהמשך הדרך תהיינה לעותרים טענות כנגד החלטות עתידיות אלו ואחרות בעניין הנדון, דלתו של המשיב – ככל שהוא הגורם הרלבנטי – פתוחה לצורך שמיעת טענות אלה; **ואולם, לעמדת המשיב, עילה להתערבות שיפוטית לעת הזו בסוגיה הנתקפת בעתירה – אין בנמצא.**

40. העובדות המפורטות בתגובה זו והנוגעות לקריטריונים לביצוע בדיקות ולמדיניות הכללית של משרד הבריאות בכל הנוגע למאבק בהתפשטות נגיף הקורונה, אושרו על-ידי ד"ר ענת צוראל – פרבר, עוזרת ראש שירותי בריאות הציבור במשרד הבריאות; והעובדות המפורטות בתגובה זו והנוגעות למענה שניתן לתושבי השכונות, כפי שנמסרו בין היתר ממד"א ומקופות החולים, אושרו על-ידי מר גדעון פרץ, מנהל תחום צמצום פערים, מינהל תכנון אסטרטגי וכלכלי במשרד הבריאות. עקב קשיים טכניים להחתימם על תצהירים בשעת הגשת תגובה זו, יוגשו התצהירים מטעמם בהקדם האפשרי.

העובדות המפורטות בסעיפים 13 ו-32 לתגובה זו נתמכות בתצהירו של סגן ניצב שרון גולן, המשמש בתפקיד קצין אגם מרחב עוטף ירושלים במשטרת ישראל.

היום, י"ט בניסן תש"פ

13 באפריל 2020

רותם סלמה, עו"ד
עוזרת ראשית במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

עמרי אפשטיין, עו"ד
סגן בכיר א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה